

28.10.2024

EOAK/3374/2024

Ratkaisija: Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Esittelijäneuvos Kristian Holman

TARKASTUS: PANSSARIPRIKAATI, VAPAUTENSA MENETTÄNEIDEN SÄILYTYSSTILAT 11.6.2024

Tarkastusajankohta

11.6.2024 klo 14–14.40

Osallistujat oikeusasiamiehen kansliasta

Esittelijäneuvos Kristian Holman

Neuvontalakimies Jaana Romakkaniemi

Notaari Sanna-Kaisa Fräntti

Osallistujat tarkastuskohteesta

Vartiopäällikkö

1 YLEISTÄ

Eduskunnan oikeusasiamies on nimetty YK:n kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaisen yleissopimuksen valinnaisen pöytäkirjan tarkoittamaksi kansalliseksi valvontaelimeksi.

Vapautensa menettäneiden säilytystilojen tarkastaminen ja heidän vapaudenmenetyksensä aikaisen kohtelun valvonta on jo ennen tätä tehtävää kuulunut oikeusasiamiehen tehtäviin.

Sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa annetun lain 18 §:n 2 momentin mukaan pidätettyihin ja kiinni otettuihin sovelletaan, mitä poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetussa laissa pidätettyjen ja kiinni otettujen kohtelusta (jäljempänä putkalaki) säädetään.

Tarkastus toimitettiin oikeusasiamies Petri Jääskeläisen määräyksestä. Panssariprikaatin Hämeenlinnan toimipisteen vapautensa menettäneiden säilytystilat on tarkastettu eduskunnan oikeusasiamiehen toimesta viimeksi 27.6.2017.

2 TARKASTUSHAVAINNOT

2.1 Yleistä

Panssariprikaatin Hämeenlinnan toimipisteen säilytystilalla tarkoitetaan päävartiossa olevia kiinniotettujen säilyttämiseen tarkoitettua kahta säilytyshuonetta. Riihimäen toimipisteessä on niin ikään kaksi säilytyshuonetta.

Tarkastusajankohtana säilytystilassa ei ollut vapautensa menettäneitä henkilöitä.

Viime vuoden ja kuluneen vuoden aikana Hämeenlinnan toimipisteessä vapautensa menettäneenä oli ollut 35 henkilöä (Riihimäellä 3).

Pääasiallisina syinä vapaudenmenetyksiin olivat rikoslain 45 luvun 10 §:n karkaaminen sekä 18 §:n sotilaan sopimaton käyttäytyminen.

2.2 Henkilökunta

Säilytystilan valvontavahvuus on aina vähintään yksi sotilaspoliisikoulutuksen saanut varusmies sekä kaksi palkattuun henkilökuntaan kuuluvaa. Vartiopäällikkö johtaa ja koordinoi sekä vastaa valvonnan toteuttamisesta. Tarkastusajankohtana vartiostossa oli neljä henkilöä.

Henkilöstön voimankäyttövälineinä oli henkilökohtaisen aseensa lisäksi patukka, kaasusumutin ja käsiraudat. Muunlaisia sitomisvälineitä tai etälamautinta ei ollut. Henkilökunta on saanut voimankäyttökoulutuksen.

2.3 Järjestyssääntö

Tiloissa noudatetaan Panssariprikaatin vartiosäännön määräyksiä.

2.4 Valvonnan järjestäminen

Vapautensa menettäneen säilytyshuoneita sekä vastaanottotiloja tarkkaillaan tallentavalla kameravalvonnalla. Kamerassa on mikrofoni, jolla kuulee jopa säilytettävän hengityssäänäet.

Tämän lisäksi käydään tarpeen mukaan henkilökohtaisesti toteamassa säilöön otetun tila. Tarkastus tehdään puolen tunnin välein riippuen säilöön otetun kunnosta. Vartiopäällikkö päättää tarkkailuvälistä tapauskohtaisesti.

Säilytyshuoneissa on hälytyspainike, jolla saadaan yhteys säilytyshuoneen välittömässä läheisyydessä olevan keskusvalvomon vartiohenkilöstöön. Hälytyspainikkeen toimivuus testattiin.

2.5 Tulotarkastus ja kirjaamiset

Säilytystilaan otettava vapautensa menettänyt tarkastetaan säilytystilojen edustalla olevassa tilassa olevan pöydän ääressä (tulotarkastus). Tarkastukseen kuuluu henkilöllisyyden toteaminen ja mahdollisten sairauksien ja vammojen kirjaaminen sekä pois otetun omaisuuden luettelointi ja tarkastaminen. Omaisuus sekä mahdolliset lääkkeet laitetaan lukittavaan kaappiin.

Merkinnät säilöönoton aikana tapahtuvista toimenpiteistä tehdään vartiokertomukseen.

2.6 Vapautensa menettäneiden oikeuksista ilmoittaminen

Vapautensa menettäneiden saatavilla on kansioon kerätty kokoelma vapautensa menettäneitä koskevista säännöksistä viimeisimmän pääesikunnan antaman ohjeistuksen mukaisesti. Säännökset ovat saatavissa suomen lisäksi ruotsin ja englannin kielillä. Kansio annetaan pyydettyä vapautensa menettäneelle säilytyshuoneeseen.

2.7 Säilytyshuoneet

Säilytystilassa on vapautensa menettäneitä varten kaksi n. 2x4 metrin säilytyshuonetta, joihin kuhunkin voidaan majoittaa yksi henkilö kerrallaan.

Kalusteena säilytyshuoneessa on ainoastaan patja. Tilassa on tallentava kameravalvonta. Tallenteen säilytysajasta ei ollut tarkastushetkellä henkilökunnalla tietoa, mutta sen arvioitiin olevan ainakin kuukausi.

Huoneissa ei ollut lainkaan ikkunoita. Säilytyshuoneet olivat tarkastusajankohtana erittäin siistikuntoisia. Säilytyshuoneissa oli palohälyttimet.

2.8 Ulkoilutila

Säilytystilan ulkoilutilana toimii suljetulla varuskunta-alueella oleva päävartion edusta, jota ei ole suojattu tai aidattu millään tavoin sivullisilta. Ulkoilumahdollisuus kerrottiin järjestettävän vapautensa menettäneiden esittämän pyynnön mukaisesti ja lähtökohtaisesti kaikilla on mahdollisuus tunnin ulkoiluun valvottuna.

Vapautensa menettäneellä on mahdollisuus tupakointiin pyyntönsä mukaisesti, jos vain henkilökunnan resurssit sallivat tupakoinnin valvomisen vartioston edustalla.

2.9 Perushuolto

Säilytystiloissa oli erillinen peseytymistila (suihku ja vessa). Lisäksi vapautensa menettäneillä oli mahdollisuus halutessaan käydä rakennuksen alakerrassa olevassa saunassa.

Ruoka toimitetaan varuskunnan ruokalasta lämpölaatikoihin pakattuna. Lisäksi päävartiossa on jääkaapissa eväspaketteja, joita voidaan tarpeen mukaan antaa vapautensa menettäneille. Vapautensa menettäneelle tarjotaan neljä ateriaa päivässä.

2.10 Terveydenhuolto

Vapautensa menettäneellä havaitut vammat dokumentoidaan säilöönottotarkastuksen yhteydessä. Vapautensa menettäneellä on mahdollisuus saada varavaatteita.

Mahdolliset säilöön otetun lääkkeet antaa henkilökuntaan kuuluva. Lääkkeiden annostuksessa voidaan myös konsultoida varuskunnan terveysasemaa. Tarvittaessa kutsutaan lääkintähenkilöstö paikalle tai säilöön otettu toimitetaan valvotusti terveysasemalle tai hätätapauksissa paikalle kutsutaan ambulanssi.

Henkilökunta on saanut ensiapukoulutuksen ja vartiostosta löytyy tavanomaisten ensiapuvälineiden lisäksi defibrillaattori ja verensokerimittari.

2.11 Tapaamiset ja puhelimen käyttö

Vapautensa menettäneellä on oikeus tavata vieraita tarpeellisen valvonnan alaisena. Mitään varsinaista tapaamistilaa vartiostossa ei ole. Vapautensa menettäneelle annetaan mahdollisuuksien mukaan mahdollisuus olla puhelimitse yhteydessä säilytystilan ulkopuolelle.

3 TOIMENPITEET TARKASTUKSEN JOHDOSTA

Tarkastushavainnot esiteltiin oikeusasiamies Petri Jääskeläiselle. Tarkastus ei antanut aihetta toimenpiteisiin.

Tämä pöytäkirja on ollut luonnosvaiheessa Panssariprikaatissa kommentteja ja mahdollisten salassa pidettävien tietojen arviointia varten.